

1 kwietnia 2021 r.

Pan

Tadeusz Kościński

**Minister Finansów, Funduszy
i Polityki Regionalnej**

Szanowny Panie Ministrze,

z niepokojem przyjęliśmy informację, że w Krajowym Planie Odbudowy całkowicie zabrakło wsparcia dla działań przyspieszających proces deinstytucjonalizacji usług społecznych w Polsce. Tymczasem pandemia COVID-19 uwydatniła pilną potrzebę wdrożenia i przeprowadzenia procesu rozwoju usług świadczonych w rodzinie, miejscu zamieszkania, sąsiedztwie oraz stopniowego wygaszania instytucji całodobowych. Osoby przebywające w takich instytucjach, np. domach pomocy społecznej – zgodnie z oficjalnymi danymi Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej – są 20 razy bardziej zagrożone zarażeniem COVID-19, a pracownicy tych instytucji – 10 razy bardziej. Mieszkańcy skazani są na izolację, samotność, strach, co z kolei wiąże się z pogorszeniem ich dobrostanu psychicznego.

Dotychczas w walce z COVID-19 podejmowane były w Polsce niezwykle ważne działania ratujące życie i zdrowie mieszkańców i kadry instytucji całodobowych. Działania te miały jednak charakter doraźny, tymczasem w tej dziedzinie potrzebne są głębsze, wieloletnie reformy, skoncentrowane na rozbudowie usług środowiskowych, które doprowadzą do trwałej zmiany. Jednym z kluczowych warunków powodzenia procesu deinstytucjonalizacji jest rozwój mieszkalnictwa wspomagane.

Mieszkania wspomagane stanowią realną alternatywę dla pobytu różnych grup osób (m.in. osób z niepełnosprawnościami, w tym z niepełnosprawnością intelektualną, osób z problemami zdrowia psychicznego, osób w kryzysie bezdomności) w placówkach całodobowych (np. takich jak domy pomocy społecznej, noclegownie, schroniska dla osób bezdomnych). Mieszkania te wspierają powrót tych osób do pełnego uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym i w pełni niezależnego życia (np. osób w kryzysie bezdomności, młodzieży opuszczającej pieczę zastępczą, osób z niepełnosprawnościami), ale mogą też być mieszkaniami docelowymi dla części osób, które z różnych przyczyn potrzebują wsparcia w codziennym funkcjonowaniu (np. osób z niepełnosprawnościami).

W zakresie mieszkalnictwa wspomaganego potrzebne jest działanie wielotorowe, obejmujące:

- Reformę legislacyjną – wprowadzenie zmian prawnych definiujących mieszkanie wspomagane jako wsparcie w postaci mieszkania lub domu, przygotowującego osoby w nim przebywające przy wsparciu specjalistów, do prowadzenia niezależnego życia lub zapewniającego wsparcie w prowadzeniu niezależnego życia. Obecnie funkcjonująca formuła mieszkań chronionych jest zbyt wąska i zbyt mało elastyczna, nie uwzględnia wszystkich potrzeb różnorodnych grup odbiorców.
- Poprawę dostępu do infrastruktury mieszkaniowej – poszerzenie zasobu mieszkań wspomaganych m.in. w oparciu o komunalne zasoby mieszkaniowe. W zasobach polskich gmin jest 54 tys. pustostanów (stan na 2018 rok), które są niewykorzystywane z różnych powodów¹. Jedną z barier jest ich zła kondycja techniczna lub brak funduszy na kosztowne remonty i dostosowanie. Dopuszczenie do degradacji i niszczenia takiego zasobu jest niecelowe, zważywszy na jego potencjał do realizacji celów społecznych wobec osób zagrożonych i doświadczających wykluczenia społecznego. Aktywne działania mające na celu ograniczenie liczby pustostanów oraz wykorzystanie ich na cele społeczne są podejmowane w Europie i na świecie i mogą stanowić inspirujące dobre praktyki.²
- Zapewnienie dostępu do usług społecznych, świadczonych w tych mieszkaniach (usługi są koniecznym komponentem mieszkań wspomaganych, bez którego nie możemy mówić o oferowaniu tej formy wsparcia w danym lokalu).

W ramach KPO warto skoncentrować się co najmniej na dwóch pierwszych elementach: reformie prawa i inwestycjach związanych z poprawą dostępu do infrastruktury mieszkaniowej z przeznaczeniem na cele mieszkalnictwa wspomaganego. Finansowanie usług społecznych w mieszkaniach mogłoby odbywać się w sposób komplementarny z interwencją w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, pod warunkiem synchronizacji działań, otwartości instytucji koordynujących i zarządzających EFS, zapewnienia mechanizmów komplementarności. Będzie to trudniejsze do realizacji, ale zważywszy na ograniczony budżet KPO rozwiązania integrujące różne źródła finansowania wydają się najbardziej efektywne.

Przy założeniu wykorzystania 10% z 54 tys. pustostanów, którymi dysponują gminy i stworzenia ok. 5 tys. mieszkań wspomaganych na ich bazie, przyjmując za średnią powierzchnię każdego

¹ H. Milewska-Wilk, *Jak wykorzystać pustostany*, *Rozwój i Środowisko*, 11/2020, str. 104-106 (na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego).

²https://ec.europa.eu/futurium/en/system/files/ged/sustainable_circular_reuse_of_spaces_and_buildings_handbook.pdf

mieszkania ok. 50 m² i średni koszt remontu i ewentualnego wyposażenia pustostanów na poziomie ok. 1800 zł za m² (przy uwzględnieniu systematycznego wzrostu cen), łączny koszt inwestycji w reformę to 450 mln zł.

Oczywiście 5 tys. mieszkań wspomaganych nie rozwiązuje wszystkich problemów związanych z zapewnieniem osobom możliwości niezależnego życia w społecznościach lokalnych. Eksperti szacują, że takich mieszkań potrzeba w Polsce ok. 20 tys. Pamiętajmy, że w placówkach całodobowych przebywa obecnie ok. 150 tys. osób, ale brakuje danych dotyczących faktycznej liczby osób, które mogłyby opuścić te placówki i zamieszkać samodzielnie. Ponad 25% osób z niepełnosprawnościami mieszka ze swoimi rodzicami lub opiekunami. W grupie osób z niepełnosprawnością intelektualną jest to 50%. Ważne jest stworzenie dla tych osób alternatywnych do placówek rozwiązań środowiskowych, czyli właśnie mieszkań wspomaganych. Środki KPO byłyby bardzo ważnym impulsem dla rozwoju mieszkalnictwa wspomaganego.

Możliwe są różne scenariusze wdrażania tych środków: od ich dystrybucji na poziomie samorządów województw (np. przez Regionalne Ośrodki Polityki Społecznej lub Instytucje Zarządzające Regionalnymi Programami Operacyjnymi) po wdrażanie za pośrednictwem Banku Gospodarstwa Krajowego w ramach specjalnej linii Funduszu Dopłat. Kluczowa jest jednak możliwość aplikowania o środki przez samorządy lokalne, jak i organizacje pozarządowe lub w partnerstwie tych podmiotów.

Proponujemy także zmianę nazwy obszaru dotyczącego efektywności, dostępności i jakości systemu ochrony zdrowia na „Efektywność, dostępność i jakość systemu ochrony zdrowia i usług społecznych”. W tym obszarze można umieścić komponent dotyczący mieszkalnictwa wspomaganego.

Propozycje inwestycji w reformy dotyczące mieszkalnictwa wspomaganego w pełni wpisują się w:

1. „Zalecenia w sprawie krajowego programu reform Polski na 2019 r. oraz zawierające opinię Rady na temat przedstawionego przez Polskę programu konwergencji na 2019 r.” dotyczące poprawy dostępu do rynku pracy poprzez zapewnienie dostępu do opieki długoterminowej. Wiele spośród wspieranych osób dzięki mieszkalnictwu wspomaganemu ma szansę uzyskać samodzielność (zamiast zasilać grupę osób w kryzysie bezdomności, korzystających z pomocy społecznej) i w pełni uczestniczyć w życiu zawodowym lub co najmniej społecznym. Rozwiązania te będą także sprzyjały godzeniu życia zawodowego i rodzinnego przez rodziców osób z niepełnosprawnościami i ułatwiały ich powrót lub wejście na rynek pracy;
2. Europejski Filar Praw Socjalnych w kategorii „ochrona socjalna i integracja społeczna” w zakresie:

- „Integracja osób niepełnosprawnych” – Osoby niepełnosprawne mają prawo do otrzymania wsparcia dochodu, które zapewnia godne życie, usług, które pozwolą im na uczestnictwo w rynku pracy i w życiu społecznym, a także do środowiska pracy dostosowanego do ich potrzeb,
 - „Opieki długoterminowej” – Każdy ma prawo do przystępnych cenowo i dobrej jakości usług opieki długoterminowej, w szczególności opieki w domu i usług środowiskowych,
 - „Mieszkalnictwa i pomoc dla bezdomnych” – Należy zapewnić osobom potrzebującym dostęp do mieszkań socjalnych lub pomocy mieszkaniowej dobrej jakości. Osoby znajdujące się w trudnej sytuacji mają prawo do odpowiedniej pomocy i ochrony przed przymusową eksmisją. Osoby doświadczające bezdomności otrzymują odpowiednie schronienie oraz świadczone są na ich rzecz usługi służące promowaniu ich integracji społecznej;
3. Europejską strategię na rzecz praw osób z niepełnosprawnościami na lata 2021–2030 oraz Konwencję ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych w zakresie realizacji prawa do niezależnego życia (art. 19, komentarz ogólny do konwencji nr 5);
 4. Rezolucję Parlamentu Europejskiego z dnia 21 stycznia 2021 r. w sprawie powszechnego dostępu do godnych i przystępnych cenowo mieszkań, w której wzywa się państwa członkowskie do zwiększania inwestycji w przystępne cenowo, odpowiednie i energooszczędne mieszkania socjalne i publiczne oraz walkę z bezdomnością i wykluczeniem mieszkaniowym i apeluje w związku z tym o inwestycje za pośrednictwem m.in. EFRR, InvestEU, EFS+, a w szczególności za pośrednictwem Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności oraz inicjatyw inwestycyjnych w odpowiedzi na koronawirusa (CRII, CRII+), a także o większą synergię między tymi instrumentami;
 5. cele zrównoważonego rozwoju, w tym cel 10 (mniej nierówności) i cel 1 (koniec z ubóstwem).

Podsumowując powyższe: reforma związana z mieszkalnictwem wspomaganym i inwestycje w mieszkalnictwo wspomagane są realną odpowiedzią na zagrożenia i wyzwania związane z pandemią COVID-19, co wpisuje się w cel Funduszu Odbudowy. Są zgodne z polityką Unii Europejskiej wyrażoną w wielu dokumentach wydawanych przez organy Unii Europejskiej. Są zgodne z kierunkami rozwoju wyznaczonymi w dokumentach ONZ. Są przede wszystkim ważne dla tysięcy obywateli i obywaterek naszego kraju, którzy dziś nie mogą żyć w mieszkaniach i prowadzić niezależnego życia, a także dla osób pracujących w wieloosobowych placówkach całodobowych i ich rodzin.

Dlatego zwracamy się do Pana Ministra z apelem o uzupełnienie KPO o działanie dotyczące mieszkalnictwa wspomaganego, a jednocześnie deklarujemy gotowość współpracy w tym zakresie, w tym uszczegółowienia przedstawionej przez nas propozycji i poszukiwania rozwiązań kompromisowych.

Z wyrazami szacunku,

1. Cezary Miżejewski, Wspólnota Robocza Związków Organizacji Socjalnych WRZOS
2. Anna Bugalska, Ogólnopolski Związek Rewizyjny Spółdzielni Socjalnych
3. Magdalena Ruszkowska-Cieślak, Fundacja Habitat for Humanity Poland
4. Katarzyna Przybylska, Fundacja Habitat for Humanity Poland
5. Jakub Wilczek, Ogólnopolska Federacja na rzecz Rozwiązywania Problemu Bezdomności
6. Anna Sobiesiak, Kujawsko-Pomorski Ośrodek Adopcyjny w Toruniu
7. Jerzy Wójtowicz, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Szczecinie, Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego
8. Kinga Myrcik, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Gdańsku, Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego
9. Elżbieta Rajewska-Nikonowicz, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Białymstoku.
10. dr hab. Ryszard Szarfenberg, EAPN Polska, ATD Czwarty Świat
11. Hanna Gill-Piątek, posłanka na Sejm RP
12. Monika Cycling, Fundacja Toto Animo
13. Piotr Kuźniak, Fundacja Imago
14. Zenon Matuszko, Fundacja Rozwoju Ekonomii Społecznej
15. Justyna Socha, Spółdzielnia Socjalna Nasze Wsparcie
16. Krzysztof Gołosz, Spółdzielnia Socjalna Zielony Zakątek
17. Sylwester Pyrka, Spółdzielnia Socjalna Zakład Aktywności Zawodowej
18. Joanna Erbel, Fundacja Blisko
19. Joanna Luberadзка-Gruca, Fundacja Polki Mogą Wszystko
20. Krystyna Berdyńska-Dom, Pomocy Społecznej w Bornem Sulinowie
21. Roman Szacki, Godność i Wsparcie Drogą i Nadzieją, ruch społeczny
22. Jerzy Krystowczyk, Dom Pomocy Społecznej w Żydowie
23. Piotr Thieme, Spółdzielnia Socjalna WOLA, Warszawa
24. dr Izabela Grabowska, Szkoła Główna Handlowa, Uniwersytet Warszawski
25. Julia Wygnańska, Fundacja Najpierw Mieszkanie Polska

26. Katarzyna Lisiecka, Praskie Centrum Pomocy Bliźniemu MONAR-MARKOT, Stowarzyszenie MONAR
27. Anna Marko, Dom Pomocy Społecznej w Wałczu
28. Paweł Chachulski - Mokotowskie Hospicjum Świętego Krzyża
29. Anna Jolanta Nowak, Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci i Dorosłych z Mózgowym Porażeniem Dziecięcym "ŻURAWINKA", Inicjatywa Obywatelska "Chcemy Całego Życia"
30. Małgorzata Jaskulska, Chrześcijańska Fundacja Rozwoju Osobistego RONDO
31. Alina Muzioł-Węclawowicz, specjalistka w zakresie polityki i gospodarki mieszkaniowej
32. Paweł Stankiewicz, Wspólnota Robocza Związków Organizacji Socjalnych WRZOS
33. dr Agnieszka Dudzińska, Instytut Profilaktyki Społecznej i Resocjalizacji Uniwersytetu Warszawskiego oraz Centrum Badań Nad Niepełnosprawnością cbnn.pl
34. dr hab. Katarzyna Roszewska, WPIA UKSW, Centrum Badań Nad Niepełnosprawnością cbnn.pl
35. Andrzej Jacek Reszuta, Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom z Porażeniem Mózgowym "Jasny Cel" w Białymstoku, Ruch Społeczny nie-Samodzielni
36. Agnieszka Niczyporuk- Stowarzyszenie Auxilium
37. Małgorzata Sawicka, Dolnośląska Fundacja na rzecz Pieczy Zastępczej "Przystanek Rodzina"
38. Mariusz Kwiatkowski, Uniwersytet Zielonogórski, Fundacja Partycypacja
39. Beata Benyskiewicz, Pogotowie Społeczne
40. dr Krzysztof Kurowski, Polskie Forum Osób z Niepełnosprawnościami
41. Tomasz Kot - INTEGRACJA Stowarzyszenie Rodzin i Przyjaciół Osób z Zaburzeniami Psychicznymi
42. Ilona Pietrzak, Instytut Spraw Obywatelskich
43. Damian Duszczenko, stowarzyszenie Łódź dla ludzi
44. Irena Wóycicka, Warszawa
45. Sebastian Cycuła, Stowarzyszenie Pomocy Osobom Autystycznym "Dalej Razem"
46. Anna Karpeta, Spółdzielnia Socjalna "Pomocni Nad Wisłą"
47. Mariusz Panek, Fundacja Leonardo
48. Krzysztof Galiński, Spółdzielnia Socjalna Belna Darga Sopot
49. Maria Królikowska, OzN #konwencyjnie, Nie -Samodzielni
50. Grzegorz Wojtanowski, Fundacja AKME Poznań
51. Agnieszka Lewonowska-Banach, Ogólnopolska Federacja Stowarzyszeń Rodzin Osób Chorujących Psychiczenie RODZINY
52. Danuta Wiecha, Fundacja Rodzina Plus
53. Jarosław Wojtasiński, Stowarzyszenie Rodzicielstwa Zastępczego Jedno Serce
54. Elżbieta Malik, Związek Organizacji Sieć Współpracy Barka

55. Maria Ochimowska Teper, Fundacja na Rzecz Osób z Niepełnosprawnościami "Nasz Bezpieczny Świat"
56. Anna Szubert, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu
57. Monika Zembrzycka, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu
58. Kamila Suchenek-Maksiak, Stowarzyszenie Pomocy i Interwencji Społecznej
59. Agnieszka Lewonowska-Banach, Ogólnopolska Federacja Stowarzyszeń Rodzin Osób Chorujących Psychicznie RODZINY
60. Tadeusz Korek, Dyrektor Domu Pomocy Społecznej w Jarominie
61. Piotr Olech, Housing First - Najpierw Mieszkanie, Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta
62. Jarosław Pilecki, Prezes Arte Wielobranżowej Spółdzielni Socjalnej
63. Kosma Nykiel, urbanista i łódzki działacz społeczny
64. Alina Perzanowska, Fundacja Wspólnota Nadziei
65. Barbara Sadowska, Fundacja Pomocy Wzajemnej "Barka"
66. Katarzyna Chotkowska, Fundacja Dobry Rozwój
67. Daniel Walczak w imieniu stowarzyszenia "TAK dla Łodzi"
68. Grzegorz Janoszka, Stowarzyszenie MONAR, OLTiRU w Zaczerlanach
69. Anna Suska, Kamiliańska Misja Pomocy Społecznej
70. Maciej Bielawski, Elbląskie Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Pozarządowych
71. Maria Mika, Dolnośląska Federacja Organizacji Pozarządowych
72. Łukasz Broniszewski, Fundacja Stabilo
73. Maciej Lesicki Wielobranżowa Spółdzielnia Socjalna "Razem" w Szamotułach.
74. Elżbieta Stachowiak-Dudzik, Centrum Kreatywnej Inspiracji, Poznań
75. Alicja Loranc, Stowarzyszenie na rzecz dzieci z autyzmem ZACISZE w Krakowie
76. Małgorzata Rybicka, Stowarzyszenie Pomocy Osobom Autystycznym, Gdańsk
77. Jolanta Zielińska-Kaźmierczak, Stowarzyszenie-Łazarz Zakorzeniemi w Tradycji, Poznań
78. Edyta Antkowiak, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu
79. Tomasz Grzyb, Zarząd Stowarzyszenia Akcja Socjalistyczna, Łódź dla Ludzi
80. Mirosław Kosicki i Monika Kosicka - Spółdzielnia Socjalna Pracownia ArtZagroda, Dymaczewo Stare
81. Joanna Miller - Fundacja IGI ART, Rogalinek
82. Ewa Suchcicka, Stowarzyszenie Bardziej Kochani
83. Grażyna Koźlik, Spółdzielnia Socjalna "TALENT
84. Jolanta Kulesza
85. Zbigniew Worony, Fundacja Ergo Sum
86. Dom Pomocy Społecznej w Białogardzie

87. Aleksandra Chrzanowska, Stowarzyszenie Interwencji Prawnej
88. Patryk Stanik, Kraków
89. Krystyna Dorsz, Diakonijna Spółka Zatrudnienia
90. Marek Jurzyński, Przewodniczący Rady Organizacji Pozarządowych Miasta Olsztyna
91. Anna Skotnicka
92. Izabela Wajda, Środowiskowy Dom Samopomocy Barwice
93. Maciej Jurkowicz, Smolec
94. Paweł Preneta, Stowarzyszenie Akcja Socjalistyczna
95. Filip Chudy, Stowarzyszenie Akcja Socjalistyczna
96. Paweł Goliński, Stowarzyszenie Akcja Socjalistyczna
97. Łukasz Kozak, Stowarzyszenie Akcja Socjalistyczna
98. Mateusz Grzyb, Stowarzyszenie Akcja Socjalistyczna
99. Reinan Janikowska, Stowarzyszenie Akcja Socjalistyczna
100. Amadeusz Smirnow, Stowarzyszenie Akcja Socjalistyczna
101. Aleksander Kwiatkowski, Warszawa
102. Anieli Partyga, Warszawa
103. Jakub Kołaciński, Polska Partia Socjalistyczna - koło "Czerwona Łódź"
104. Wojśław Brożyna, Kraków
105. Łukasz Dudzic, Radny Gminy Bobrowice
106. Grzegorz J. Nowicki, Polska Partia Socjalistyczna (PPS)
107. Przemysław Jaśkiewicz, Konfederacja Inicjatyw Pozarządowych Rzeczypospolitej KIPR
108. Andrzej Grądzki, Przemyśl
109. Ewa Truszkowska, rodzic osoby niepełnosprawnej Gdańsk
110. Agnieszka Jaszcz, nauczyciel SOSW ze Stowarzyszenia Przyjaciół Specjalnego Ośrodka Szkolno- Wychowawczego RAZEM w Radzynie Podlaskim,
111. Barbara Miczko, Kraków
112. Iwona Pasichnyk, Prezydentka Związku Dziewcząt i Kobiet Chrześcijańskich Polska YWCA
113. Teresa Antonowicz-Rak, kierownik Warsztatu Terapii Zajęciowej w Świdnicy
114. Sylwia Woszczek, Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną Koło Gdańsk
115. Dariusz Loch, Fundacja Na Rzecz Rozwoju Dzieci i Młodzieży "Otwarcie" z Konina
116. Anna Grochowska, rodzic osoby niepełnosprawnej z Warszawy
117. Tomasz Grochowski, rodzic osoby niepełnosprawnej z Warszawy
118. Krzysztof Rogowski, Fundacja eFkropka
119. Włodzimierz Witakowski

120. Robert Lorczyk, Fundacja „Na prostej drodze”, Oborniki
121. Piotr Śliwowski, Fundacja Obiektyw-Na
122. Grażyna Stachowiak, Spółdzielnia Socjalna „Uciec Dysforii” Oborniki
123. Zofia Rutkowska, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu
124. Hanna Pęksa, Towarzystwo Przyjaciół Downa w Grudziądzu
125. Jolanta i Sebastian Łubowie, rodzice osoby niepełnosprawnej z Warszawy
126. Aleksandra Kowalczyk, matka osoby niepełnosprawnej Warszawa
127. Grażyna Banach- Kociółek, Stowarzyszenie Rodziców i Przyjaciół Osób z Zespołem Downa
„Tęcza” w Krakowie
128. Marta Pędowska
129. Alina Kozińska-Bałdyga, Federacja Inicjatyw Oświatowych
130. Marta Perkowska, Stowarzyszenie Otwarte Drzwi
131. dr Shivan Fate, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Szczecinie, Urząd Marszałkowski
Województwa Zachodniopomorskiego
132. Urszula i Andrzej Malec, Rodzice Marcina z Zespołem Downa
133. Katarzyna Koplińska, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego
Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie
134. Anna Konecko, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego
Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie
135. dr Małgorzata Franczak, Wrocławska Grupa Branżowa ds Osób z Niepełnosprawnością,
Spółdzielnia Socjalna Pasja
136. Teresa Kaca - Klub Seniora w Orzyszu
137. Aleksander Waszkielewicz - Fundacja na Rzecz Osób z Niepełnosprawnościami
138. Zuzanna Obrycka, Przewodnicząca Konwentu Seniorów oraz Prezes Stowarzyszenia Kobiet
Z Problemami Onkologicznymi Amazonki W Elku
139. Rada Seniorów Gminy i Miasta Bisztynek, Przewodnicząca Krystyna Kijewiczp
140. Justyna K. Ochędzan, Wielkopolska Rada Koordynacyjna Związek Organizacji Pozarządowych,
Poznań
141. Jacek Sztajnke, Fundacja Parent Project Muscular Dystrophy
142. Barbara Imiołczyk, współprzewodnicząca Komisji Ekspertów ds. Osób Starszych przy RPO,
Warszawa
143. Włodzimierz Witakowski
144. Ryszard Łatawiec, Prezes Stowarzyszenia „Dobrze, że jesteś ”
145. Jolanta Adamczyk, Prezes Stowarzyszenia Przyjaciół Ziemi Lidzbarskiej

146. Kamila Łabędzka-Słowik, Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Psychiatrii i Opieki Środowiskowej, Kraków.
147. Krzysztof Rogowski, Kongres Zdrowia Psychicznego
148. Joanna Krzyżanowska-Zbucka, Kongres Zdrowia Psychicznego
149. Katarzyna Parzuchowska, Kongres Zdrowia Psychicznego
150. Anna Bielańska, Przewodnicząca Stowarzyszenia na rzecz Rozwoju Psychiatrii i Opieki Środowiskowej, Kraków
151. Jerzy Kłoskowski, Kongres Zdrowia Psychicznego
152. Aleksandra Włodarczyk - Fundacja Pełna Życia
153. dr Sylwia Daniłowska, Fundacja Aktywizacja
154. Anna Olearczuk, Fundacja eFkropka
155. Prof. Jacek Wciórka, Kongres Zdrowia Psychicznego
156. Prof. Andrzej Cechnicki, Kongres Zdrowia Psychicznego, Przewodniczący Sekcji naukowej Psychiatrii Środowiskowej i Rehabilitacji PTP i Porozumienia na rzecz NPOZP , Kraków
157. dr Marek Balicki, Kongres Zdrowia Psychicznego
158. Prof. Małgorzata Janas-Kozik, Kongres Zdrowia Psychicznego
159. Prof. Krystyna Górna, Kongres Zdrowia Psychicznego
160. Katarzyna Szczerbowska, Kongres Zdrowia Psychicznego
161. dr Izabela Ciuńczyk, Kongres Zdrowia Psychicznego
162. dr Piotr Nowacki, prezes - Fundacja ADRA Polska
163. Karina Rawdanowicz-Wróbel, prezes - Fundacja Pomocy Dzieciom POCIECHA
164. Stowarzyszenie PORANEK
165. Dariusz Baran, Filia Podkarpacka Sekcji naukowej Psychiatrii Środowiskowej i Rehabilitacji PTP
166. Chrześcijańska Służba Charytatywna, Oddziały: Dolnośląski, Kujawsko-Pomorski, Warmińsko-Mazurski, Lubelski, Lubuski, Łódzki Małopolski, Mazowiecki, Opolski, Podkarpacki, Podlaski, Pomorski, Śląski, Świętokrzyski, Wielkopolski, Zachodniopomorski

Do wiadomości:

1. Pani Marlena Małąg, Minister Rodziny i Polityki Społecznej
2. Pani Małgorzata Jarosińska-Jedynak, Sekretarz Stanu w Ministerstwie Funduszy i Polityki Regionalnej

3. Pan Paweł Wdówik, Sekretarz Stanu w Ministerstwie Rodziny i Polityki Społecznej,
Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych
4. Dyrekcja Generalna ds. Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Włączenia Społecznego, Komisja Europejska